

Art i astronomia Eugènia Balcells exposa a CosmoCaixa 'Anys llum', un conjunt d'instal·lacions multimèdia que representa les diferents i canviants formes, matèries, colors i sons del sistema solar i de l'univers i que significa una cosmovisió simultàniament científica, poètica, filosòfica i mística

Visions de l'univers

JUAN BUFILL

Per fi s'exposa a Barcelona *Anys llum*, un fascinant conjunt d'instal·lacions –principalment video-gràfiques– que Eugènia Balcells va presentar a Madrid el 2012. La mostra es presenta a CosmoCaixa en forma de primera meitat de l'exposició *La bellesa de l'univers*, la segona part de la qual –titulada *Altres mons*– consisteix en una bona selecció de fotografies de planetes i satèl·lits del sistema solar, captades per naus espacials i editades per Michael Benson.

Aquella presentació madrilenya d'*Anys llum* va tenir lloc en el centre d'art contemporani Tabacalera. En canvi, el marc de l'actual exposició barcelonina és un museu identificat amb la divulgació científica per a tots els públics. Aquest desplaçament cap a un context no artístic posa en evidència una possible estretor de mires o incapacitat per sintonitzar amb les propostes més substancials de l'art actual per part d'alguns programadors d'art contemporani que han operat a Barcelona els últims anys. Tot i això, l'exposició a CosmoCaixa pot aconseguir que aquesta excel·lent expressió d'art d'avantguarda actual arribi a un públic diferent del que sol visitar el Macba, un museu que semblava el destí més adequat d'una proposta com *Anys llum*, i especialment de la instal·lació multimèdia *Univers*.

En algunes obres anteriors Eugènia Balcells (Barcelona, 1943) ja havia aconseguit realitzar aquell ideal que molt pocs artistes i escriptors assoleixen: conciliar la claredat i el misteri, l'expressió d'una visió profunda de la realitat i la comunicació capaç de sintonitzar amb un públic ampli. Ho va fer, per exemple, a les instal·lacions de vídeo *From the center* (1983) i *Roda de color* (2009) i a la instal·lació o escultura fotogràfica i sonora *Traspassar límits* (1996). Aquesta última componia, juntament amb l'escultura cromàtica i videogràfica *Camps de color*, una memorable exposició titulada *Veure la llum*, que va tenir lloc al Macba el 1996 i és una de les millors que ha presentat aquest museu. La seva comissària, Eulàlia Bosch, ho és també de l'actual mostra *Anys llum*, igual-

Dos moments de la instal·lació multimèdia 'Univers' (2012)

ment suggestiva i recomanable. Reuneix imatges representatives de dues formes de coneixement complementàries: l'artístic i el científic. I es podria considerar que aquestes dues visions combinades se sintetitzen i s'obren cap a una visió filosòfica de caràcter unitiu. *Considerar* és un verb adequat en aquest cas, ja que l'etimologia és *sideral*: significa contemplar les estrelles i les constel·lacions (del llatí *sidus-sideris*).

La instal·lació *Univers* és el nucli de l'exposició i s'ha realitzat amb la decisiva col·laboració de l'Observatori Astrofísic del Roque de los Muchachos (Canàries). Apareix com un cos celeste videogràfic que gira sobre si mateix, com una esfera lluminosa envoltada de foscor i en perpètua transformació. En aquella esfera virtual –que es divideix verticalment en pantalles radials– succeeixen i se succeeixen diferents fases espaciotemporals, en una mena de viatge centrfug, intergalàctic, que ens porta des de l'estrella solar que il·lumina la vida a la Terra

La instal·lació 'Univers' apareix com un cos celeste videogràfic sempre en transformació

fins al confi de l'univers conegut. El Sol, la Lluna i els planetes del sistema solar apareixen acompanyats pel que es podria definir com *el seu so*. Si més no, és la transcripció realitzada per la NASA a partir de les freqüències emeses per cada astre. El so de Saturn, per exemple, és una meravella.

Crec que aquesta instal·lació podria haver entusiasmat Jorge Wagensberg, Eugenio Trias i pensadors anteriors, com Nietzsche i els presocràtics. Cal asseure's a terra i contemplar el seu cicle hipnòtic diverses vegades. Admet i desperta diverses visions: científica, poètica, filosòfica, mística. I també una mirada innocent. |

Eugènia Balcells. Anys llum

COMISSÀRIA: EULÀLIA BOSCH. COSMOCAIXA BARCELONA. AGENDA OBRASOCIAL.LACAIXA.ES/CA. FINS AL 10 DE JUNY